

L. SIMON LÁSZLÓ

Székesfehérváron született 1972-ben. József Attila-díjas író, költő, balettszerző, szerkesztő, vállalkozó, politikus. 2004 és 2010 között a Magyar Írószövetség titkára, 2010-től fideszes országgyűlési képviselő, az Országgyűlés kulturális és sajtóbizottságának elnöke, 2011 októberétől a Nemzeti Kulturális Alap Bizottságának elnöke, 2012-2013-ban a kultúráért felelős államtitkár, 2015-2016-ban a kulturális örökségvédelemért és kiemelt kulturális beruházásokért felelős államtitkár tisztségét töltötte be. 2021. július 31-étől a Magyar Nemzeti Múzeum igazgatója. Agárdon él, nős, négy lánya van.

Nemzeti minimumokat kellene meghatározni

| FARKAS ANITA | FOTÓ: FICSOR MÁRTON

Író, költő, balettszerző, vállalkozó, politikus, aki nem válogat a feladatok között: ami épp megtalálja, azért harcol minden erejével. Főigazgatóként most éppen a Magyar Nemzeti Múzeum a szívügye. Nagyinterjúnk L. Simon Lászlóval gyerekkorról, tudatos konzervatívizmusról és arról, miért ne mondhatnánk ki közösen, hogy nagyszerű dolog magyarnak lenni.

Illik a szakáll a múzeum igazgatójához?

Nézzen csak körül az irodámban! Széchenyi, Bathhány, Apponyi mind szakállasak voltak. Mondjuk lehetett volna barkóm is, mint Wekerlének, vagy nagy bajszom, mint József nádornak, de úgy érzem, ezek nem állnának jól.

A tavaly óta betöltött tisztség a csúcs, vagy inkább parkolópálya?

Olyan elődök székében ülhetek, mint Kubinyi Ágoston, Pulszky Ferenc, Hóman Bálint vagy éppen Zichy István. Tehát a felvetése olyan, mintha egy asztronautától azt kérdezné, hogy négy úrutazás után nem visszalépés-e a NASA-t vezetni. De azt is mondhatnám: a politikán túl is van élet. Méghezőz a kicsoda színes élet! Olyan típus vagyok, aki mindenkinek elé helyezi azt a területet, amit rá bízunk. Ez aktuálisan a Magyar Nemzeti Múzeum, innen-től kezdve minden erőmmel ezért harcolok. Nem megfeszülve, hanem teljes odaadással; a kultúra, a művészet, a tudomány mindig is szívügyeim voltak, vagyis nem olyan dologgal kell foglalkoznom, ami távol áll a lelkemtől. Míg politikus voltam, sokszor mondták nekem, hogy ne akarjak a kultúra szakszervezetese lenni, azaz ne a kultúrát képviseljem a politikában, hanem fordítva: a politikát képviseljem a kulturális életben. E kettő összeegyeztetése nem könnyű, a politikusi pályám elején nem is nagyon tudtam megoldani. De most úgy érzem, e szempontból is abszolút jó helyen vagyok.

Magyar-történelem szakos diplomával nem bánta meg soha, hogy nem maradt a talán nyugodalmasabb bölcsészletnél az állandó kultúrharok helyett?

Nem. Talán furcsának tűnhet, de nyolcéves korom óta megszállottan érdekel a közélet, a világpoli-

tika. Két helyről nem lehetett soha elrántatni: a családi-baráti összejövetelekről, ahol a felnőttek politikáról beszélgettek, illetve a *Híradó*, *A hét* és a *Panoráma* elől. A szüleim elég sok újságot is járattak, többek közt a megyei napilapot, a *Népszabadságot* és a *Magyarországot*, ezekből mindig kivágtam az érdekes cikkeket. Negyedikes koromtól állandóan a könyvtárban lógtam, ahol nemcsak könyveket, hanem rengeteg folyóiratot is olvastam.

Mit szoltak mindehhez az agrármérnök szülők?

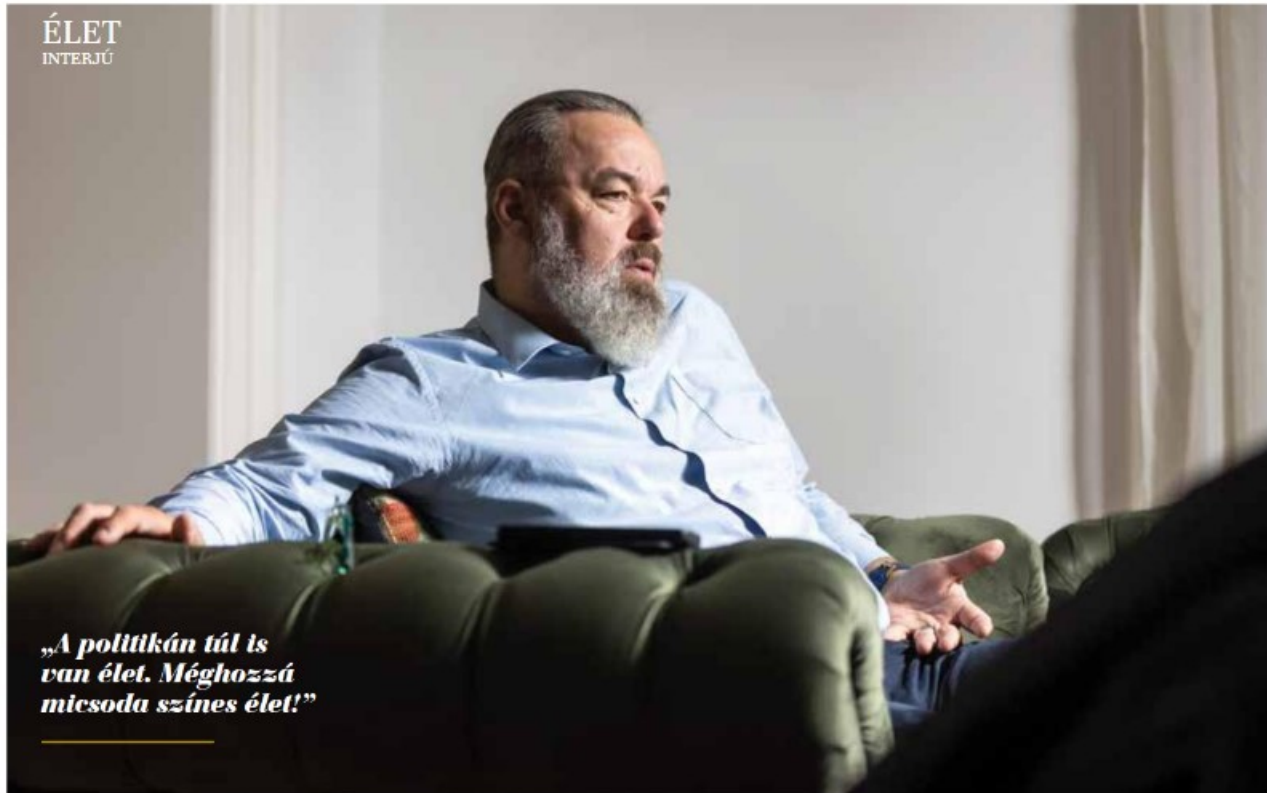
Egyáltalán nem lepődtek meg. Nálunk ez volt a normális: amikor összejött a nagy család, mindenki rögtön politikálni kezdett. Az apai nagyszüleim – a nagyapám ügyvéd volt, a nagyanyám klasszikus háztartásbeli, kuláklányként nem is igen volt másra lehetősége – felneveltek három diplomás fiút, és mindnek markáns véleménye volt a körülöttünk lévő világról.

Gondolom, nem a szocializmus odaadó híveként.

Érdekes dolog ez. Apám kivételével mindannyian ellenzékiek voltak. Helyesbíték, mert apámat szintén jellemezte egyfajta ellenzéki attitűd, és erősen nemzeti érzelmű ember volt, de közben párttag is. Utóbbira egyik ágon sem volt más példa, még a tágabb rokonságban sem: zsigerből gyűlöltek a kommunistákat.

Az édesapja miért lett az MSZMP tagja?

Valószínűleg a munkahelye révén került valahogy a párthoz, és egy ideig el is hitte, hogy jobb világ épül, s ennek nyilván az is oka lehetett, hogy a diktatúra alatt megfélemlített nagyapám a kelletténél kevesebbet beszélt arról, mit is jelentett a megvalósult szocializmus. Édesapám végül a nyolcvanas évek

„A politikán túl is van élet. Méghozzá kicsoda színes élet!”

második felében lépett ki a pártból, de igazán mélyen sosem beszélgettünk erről, és már sajnos nem is kérdezhetem meg tőle, mit miért tett. A nyolcvanas évek közepén, gimis koromban egyébként napi konfliktusaink voltak. Addigra én is annyira megutáltam a kommunistákat, hogy apám párttagsága önmagában vörös posztó volt a szememben. Még akkor is, ha egyébként tényleg rendes nemzeti neveltetést kaptunk a testvéremmel. Ma úgy mondanám, hogy a jobboldali polgári értékrendem alapjait otthonról hozom.

Tizenévesen általában nem túl megértő az ember a szüleiével. Nyilván ma már én is sokkal árnyaltabban gondolok az egészre. Néha eszembe jut az is, amit apám egyszer a rendszerváltás környékén mondott nekem, amikor megjegyeztem neki, hogy aki egyszer tagja volt az állampártnak, az a demokráciában ne vállaljon politikai-közéleti szerepet. Ő ezt megfogadta, de az utódpart tevékenysége miatt a kamaszkori naivitásomat hamar magam mögött kellett hagynom.

Mit mondott az édesapja?

„Fiam, amennyire téged érdekel a politika, és amennyire nem bírsz soha magaddal, ha húsz évvel előbb születesz, lehet, hogy te is az MSZMP-ben kötsz ki.” Akkor persze vadul tiltakoztam, és ma is távol állna tőlem, hogy elfogadjam

egy gyilkos diktatúra bármilyen, később elpuhult formáját is, de ha most belegondolok abba, hogy a számomra fontos emberek, nemcsak az édesapám, hanem jó néhány író és értelmiségi is valamilyen módon odakeveredett, sokkal óvatosabban fogalmazok. Azóta sok tisztességes és jó szándékú patriótát ismertem meg, aki az állampárt tagja volt – és sok semmirekellőt is, aki az állítólagos ellenzéki ségéből kovácsolt politikai és gazdasági előnyöket. Az ember ahogy idősödik, sok mindent átértékel. Jó esetben a saját viselkedését is. Én például ha a nyolcvanas években megláttam Pozsgay Imrét a tévében, rögtön felhúztam magam. Egy évtizeddel később sokkal differenciáltabban néztem a világot. Sőt, Pozsgayval már az írószövetségben készítettem egy kifejezetten érdekes és jó hangulatú nagyinterjút is.

Hogyan értékeli, hogy az 1994-es választáson még az MDF-re szavazott?

Abban az időszakban az tűnt a leglogikusabb cselekedetnek. Nagyon pragmatikusan úgy gondoltam, ahhoz, hogy az MSZMP-ből alakult MSZP ne jöjjön vissza a hatalomba, a regnáló kormánypártnak kell győznie. Annak ellenére is így éreztem, hogy Antall Józseffel és a politikájával több ponton – a kárpótlás lebonyolítása, az elszámoltatás elmaradása, a minden frissességet nélkülöző kultúrpolitikai irány, a „tetszetek volna forradalmat csinálni” vélt cinizmusa – nem értettem

„Egy normális világban a baloldaliaknak is nemzetben kellene gondolkodniuk”

egy, az 1990-es MDF-SZDSZ paktumot pedig eleve elhibáztottnak véltem. De a Fidesz politikájában sem tetszett sok minden, például az SZDSZ-szel való együttműködése vagy az, ahogyan kezdetben Trianonhoz viszonyult. Huszonkét évesen attól is féltem, hogy SZDSZ-Fidesz-MSZP-összefogás lesz, amiből végül is az MSZP-SZDSZ össze is jött. Ezért mondtam is az egyébként akkoriban kiszagda szavazó szüleimnek, hogy minden egyes voks, amit nem az MDF-re adunk, elveszett szavazat. Vagyis a negatív érzéseim ellenére, racionális okokból szavaztam akkor az MDF-re. Ez pontosan olyan tudatos döntés volt, mint amilyen tudatosan lettem konzervatív.

Ezt hogy érti?

Az én konzervativizmusom intellektuálisan átgondolt és megalapozott konzervativizmus. Ebből a szempontból teljesen más, mint mondjuk a feleségemé. Neki konzervatívnak lenni természetes volt, magától értetődött, mélyen vallásos katolikus közegben nőtt fel, még úttörő sem volt, s a szocializmusban a Patronában tanult. Én viszont három pillér alapján építettem fel a magamét, ezek a szabadság eszménye, a magántulajdon tiszteltetben tartása és a versenyszemlélet. Ezeket mind akadályozta a kommunizmus. Nem volt egyéni és kollektív szabadság, se nemzeti szuverenitás, se szólás- és sajtószabadság – vagyis nem volt szabadság. A nagy- és dédszüleinktől a kuláktalanítás jegyében elvettek mindent, sokakat kitelepítettek – vagyis nem tisztelték a magántulajdont. Azt hiszem, a szabad piaci verseny hiányát sem kell magyaráznom.

A nemzetben való gondolkodás ezek szerint nem is alapfeltétele a konzervativizmusnak?

Normális esetben ahhoz nem kellene mindenáron konzervatívnak vagy ha úgy tetszik, jobboldalinak lenni, hogy az ember ragaszkodik a nemzetéhez, és magáénak érezze azt a gondolatot, hogy a nemzet az intellektuálisan, érzelmileg, lelkileg is átélehető legnagyobb identitáskeret. Egy normális világban a baloldaliaknak is nemzetben kellene gondolkodniuk. Ez a mai magyar politikában kevésbé érzékelhető.

Visszaugorva a kilencvenes évekre, ezek szerint már akkor titokban arról ábrándozott, hogy kultúrpolitikusnak áll?

Egyáltalán nem. Azonkívül, hogy kiskoromtól fogva megszállottan olvastam, abban a szerencsés helyzetben voltam, hogy a szüleim azért is mindent megtettek, hogy viszonylag sokszor eljussunk

színházba, koncertre, kiállításra. Ezek a hatások együttesen és szinte észrevétlenül tereltek a kultúra, a művészet, de még nem a politika felé. A hazámhoz való mély érzelmi kötődésem hasonlóan, mindenféle kényszer nélkül alakult ki. Mivel külföldre az anyagiak miatt sem utazhattunk a nyolcvanas években, hétvégeként sokat jártunk kirándulni; Magyarország bebarangolása, felfedezése fontos gyerek- és fiatalkori alapélményem. És ebben nincs semmiféle pátosz, egyszerűen jó volt úgy felnőni, hogy sok helyre elmentünk itthon, sok dolgot láttunk. Mindebből pedig teljesen természetesen következett, hogy megszerettem, a magaménak éreztem az országot – és érzem ma is.

Határon innen és túl?

Az anyaországon túli vidékek felfedezése már abszolút a saját eszmélésemhez kapcsolódik. Erdélybe először egyedül mentem, tizennégy vagy tizenöt éves koromban. Mondhatni, hogy véletlenül, bár mint tudjuk, véletlenek nincsenek.

Hogyan keveredett oda?

Válahogy megismerkedtem egy öreg fickóval Agárdon, aki régi motorokat gyűjtött, fantasztikus dolgok voltak a pincéjében: nyolchengeres Zündapp motorkerékpár, második világháborús BMW-k és sok minden más. Mi, környékbeli srákok meg mind a motorok, a motorozás szerelmesei voltunk, így persze gyakran ott lebzeltünk. A velem egykorú unokaöccse egy kis székelgyfaluban lakott, és mindig Agárdra küldték nyaralni. Összebarátkoztunk, meghívott magukhoz Csikba, az ott töltött bő egy hét sorsfordító volt. Hirtelen szembesültem azzal, amiről sem az iskolában, sem odahaza nem nagyon beszéltek senki korábban: hogyan is néz ki a világnak az a fele. Emlékszem, mennyire meglepődtem rajta, hogy este a nagymama úgy nézi a román tévécsatornát, hogy egy szót sem ért a műsorból, hiszen nem beszéli a nyelvet. Anyyira szíven talált a sok tapasztalás, hogy onnantól fogva rendszeresen jártam a határon túli magyar területeket. Az úttörőábrában például lett egy vágtrónóci haverom, hozzá is elmentem a Mátyusföldre, tizenhét évesen a barátaimmal Bulgáriába utaztunk a Vajdaságon keresztül. Sőt, még a feleségemmel való első közös kirándulásunk is egy felvidéki vartúra volt.

Ez még mindig nem a kultúrpolitika. Elgondolkodott már azon, mi történik, ha nem lép be a Fideszbe? Tanítana és könyveket írna?

„Véget kellene már vetni az öngyűlöletnek, önmagunk megvetésének, cinikus lenezésének”

Könyveket most is írok. De a tanítás biztosan soha nem lett volna nekem való, ez már a főiskolai és az egyetemi gyakorlóórákon kiderült. Ha magam nem jöttem volna rá, a vezető tanár hamar rávilágított, hogy így nem lehet: kedvenceket választok, és látványosan kivételezek velük. De egyébként szerettem gyerekekkel foglalkozni, csak nem a hivatalos keretek között: egyetemistaként éveig vezettem irodalmi olvasótáborokat, elég jó visszhanggal. De egészen más intenzív és számomra is rengeteget adó irodalmi beszélgetéseket folytatni tíz érdeklődő gyerekekkel, mint egy harmincfős osztály figyelmét lekötni és közben még fegyvelmezni is. Ismerve magam, a habitusomat, utóbbihoz nem lett volna soha türelmem. Ezért is tiszteltem nagyon azokat, akik a rettentően nehéz pedagógusi munkát élethivatás-szerűen, magas színvonalon végzik. És mielőtt megkérdeznék, igen, a tanárok béremelését minél előbb meg kell oldani. Ahogyan minden humán és szociális területen dolgozóét; amint idekerültem, a múzeumban rögtön elindítottunk egy nagyobb, többlépcsős bérfejlesztést.

Ezek szerint intézményigazgatóként is éppen olyan türelmetlen, mint politikusként volt. A forrófejűsége, hírtelen természete annak idején például a kulturális államtitkári posztjába került.

Annak valójában más okai voltak, de hagyjunk valamit az emlékirataimnak is. Bár sokat edzettem az utóbbi években, igazság szerint ma is nehezen tudom elviselni, ha két, három vagy száz napig húzunk valamit, amit el lehet végezni egy nap alatt, és tényleg csak rajtunk múlik. Ez az egyik nézőpontból nagyon idegesítő tulajdonság, másrészt jól: a fejlődést szolgálja. A Magyar Nemzeti Múzeum – mint nemzeti egységet is szimbolizáló intézmény – fenntartása és fejlesztése pedig nagyon is fontos ügy.

Ez jól hangzik, de a sok évtizede megosztott közegünkben lehet még bármi kapcsán nemzeti egységről beszélni?

Kérdés, szükség van-e erre minden területen. Bizonyos dolgokban nem kell feltétlenül ilyesfajta transzcendens szándékkal föllépni. Inkább nemzeti minimumokat kellene meghatározni.

Például?

Abban megegyezhetnénk például, hogy a nemzet, ahogy már mondtam, a lelkileg, érzelmileg átélhető legnagyobb egység vagy identitáskeret, ahogyan

József Attila fogalmazott, közös ihlet. Ha ehhez még azt is hozzá tudnánk tenni, hogy számunkra ez a magyar nemzet, még jobb lenne. Sőt, továbbmegyek: miért ne mondhatnánk ki közösen, hogy egyszerű dolog magyarnak lenni? Az öngyűlöletnek, önmagunk megvetésének, cinikus lenezésének véget kellene már vetni. Ami nem azt jelenti, hogy ne viszonyulhatnánk kritikusán a múltunkhoz, ne nézhetnénk differenciáltan, és ne ismernénk el a hibáinkat. De ettől még szép, felemelő dolog magyarnak lenni, és lehet a fájdalomból is építkezni. Én legalábbis így élem át ezt az egészet, és mindig hálát adok a sorsnak, hogy ide születtem. Ha valaki megkérdezné tőlem azt a teljesen értelmetlen dolgot, hogy ha lehetne választani, még egyszer ide akarnék-e születni, kétegyenélkül mondanék rá igent. Még akkor is, ha tényleg nem könnyű sors a miénk.

A négy lányának sikerült ezt a gondolkodást átadnia? Vagy ugyanolyan szigorú kritikusok, mint amilyen ön volt annak idején az édesapjával szemben?

Ha a gyerekeimre gondolok, mindig van egy kis lelkiismeret-furdalásom: talán nem fordítottam elég időt rájuk, sok dolgot nem csináltam meg velük, amit kellett volna. De a példa, ahogyan a feleségemmel élünk és gondolkodunk, az, hogy kiskoruk óta őket is kötelezően cipeljük mindenhova, nyilván hatott rájuk. Nem járnak piros-fehér-zöld pántlikás ruhában, de az, hogy magyarok, és hogy ebben az országban akarnak élni és boldogulni, ugyanolyan természetes nekik, mint nekem volt. Az egyik lányom például az egyetem előtt Angliában töltött egy évet, nagyon jól érezte magát, mégis azzal jött haza, hogy mindenütt jó, de a legjobb itthon. Szerintem ez siker.

A múzeum esetében mit érezne hasonló sikernek néhány év múlva?

Erre több okból is nehéz válaszolni. A múzeum mint műfaj önmagában elég konzervatív, ezen belül a történeti múzeumé pláne. Nehéz konkurálni az olyan intézményekkel, mint például A Jövő Múzeuma Dubajban, amely a szó klasszikus értelmében már nem is múzeum, hanem híhetetlenül izgalmas, vizuálisan is lenyűgöző, rengeteg pénzből megépült élményközpont, engem is rögtön beszippantott. Ezzel szemben itt vagyunk mi, akik több száz éves tárgyakat őrzünk, amelyek lehet, hogy csak attól jelentősek, mert egy számunkra fontos eseményhez vagy személyhez kötődnek, és nem az önrértékük miatt. A Magyar Nemzeti Múzeum ráadásul a Kárpát-

*„Mindig hátul utok
a sorsnak, hogy
ide születtem”*

medence és a magyar nemzet történetére koncentrálnál az előembertől napjainkig, így a külföldi turistát értelemszerűen nehezebben tudjuk megszólítani, mint azok a helyek, ahol egymás mellett vannak mondjuk az egyiptomi, görög és római csücsdarabok. Ezért óriási kihívás a mi gyűjteményünket úgy felmutatni, hogy az a hazai közönségnek és a turistáknak is vonzó és élményszerű legyen.

Mit lehet tenni?

A kisebb ráncfelvarrások mellett – egy modern „múzeumshopot” és egy kávézót például már most kialakítottunk az előtérben – a legfontosabb, hogy ha a világ kikeveredik a jelenlegi gazdasági helyzetből, és lesz rá elég pénz, egy teljesen új szemléletű állandó kiállítást kell felépíteni. Es a hozzánk tartozó kisebb kiállítóhelyek funkciót is újra kell gondolnunk. Mindez persze nem azt jelenti, hogy a látogatószám egyik napról a másikra drasztikusan megnő, hiszen a piac nem lesz egy csapásra nagyobb. Ez a fenti okok miatt a mi számunkra elsősorban a magyar nyelvi-kulturális közegehez tartozó tizenötmillió ember. De itt is bőven van még hova fejlődni. Érdekes, hogy a többség még ötvenéve sem lép be a saját nemzeti múzeumába, de ha elmegy egy európai vagy tengerentúli nagyvárosba, magától érteődően meglátogatja a kötelezően kipipálandó intézményeket.

Mintha ez lenne az élete mintázata: odakerül valahova tele tervekkel és álmokkal, majd rögtön jön egy válság, ami helyből megnehezíti a munkát. Jól látom?

Pontosan. Amikor tizenöt hónappal ezelőtt kineveztek, azt gondoltam, hogy most aztán tényleg megnyílik előttem az alkotás lehetősége, amilhez pénz, paripa, fegyver is lesz. Sajnos nem így történt. Akárcsak annak idején az írószövetségben, vagy amikor kulturális államtitkár voltam, és a legnagyobb mértékű megszorításokkal küzdöttünk az államcsőd elkerüléséért. Erre mondta a feleségem, hogy „na, kezdődik az újabb válságmenedzselés, de nem baj, mert abban legalább jó vagy”.

Márciusban ötvenéves lett, nem fáradt még bele ebbe?

Az a szerencsém, hogy bőven van honnan töltekezni. Több lábom állok anyagilag és szellemileg, mellettem van a családom, és elég kiterjedt a szakmai-baráti közege. Hosszú évek alatt megtanultam elfogadni azt is, hogy vannak az életben dolgok, amik nem változtathatók. Édesapám haláláig úgy gondoltam, bármit meg tudok tenni, minden csak a saját erőmtől függ. De amikor az ember ott van az apja halálos ágyánál, akit két nap alatt elvisz az agyvérzés, és hiába ismeri a kórházigazgatót, hiába képes mindent megmozgatni, egyszerűen tehetetlen, akkor nem marad más út, mint egyszerűen elfogadni a Jóisten szándékát. Belenyugodtam, hogy az élet ilyen: azok között a keretek között kell küzdeni, amik adatnak. Azóta próbálok így élni és a kudarcokból is erőt meríteni.

Azt mondta, még mindig ír. Verseket, mint egyetemistaként?

Az utóbbi időben inkább esszéikkel foglalkoztam, nagyon szeretem ezt a kiveszőfélben lévő műfajt, otthon érzem magam benne, a közeljövőben jelenik meg a legújabb esszékötetem. A verseket mostanság inkább olvasom, van néhány kedvencem, Ady, Petőfi, Pilinszky, Kassák, Babits, hosszú a sor... Illyés naplót is újra elvettem, itt van a számítógépen, ha eszembe jut egy szó, kifejezés, rákeresek, ő mit gondolt róla – nagyon tanulságos. De amúgy is hatalmas mennyiségű betűt fogyasztok. Olyan ez, mint a kábítószer: rosszul érzem magam, ha nem vagyok közéletileg-kulturálisan elég tájékozott. |m|